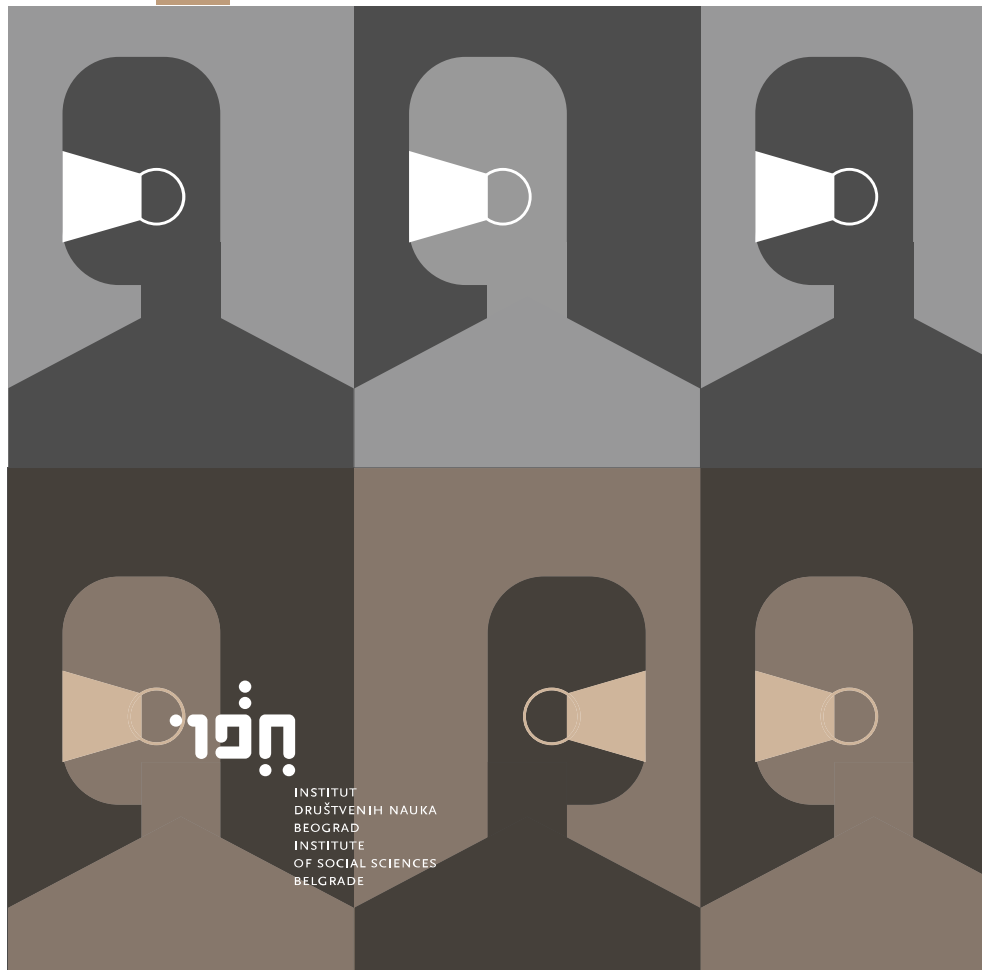

knjige sažetaka

COVID-19 Socio- demografski procesi

*izazovi i posledice
pandemije*

COVID-19:
SOCIO-DEMOGRAFSKI PROCESI,
IZAZOVI I POSLEDICE PANDEMIJE

Edicija

Knjige sažetaka

Izdavač

Institut društvenih nauka
i Društvo demografa Srbije, Beograd 2021.

Za izdavača

dr Goran Bašić
dr Mirjana Bobić

Urednici

dr Ivan Marinković
Marko Galjak

Programski odbor

dr Mirjana Bobić
dr Mirjana Rašević
dr Biljana Radivojević
dr Vera Gligorijević
Marija Mucić
dr Ivan Marinković
Marko Galjak

Organizacioni odbor

dr Ivan Marinković
Marko Galjak
Marija Mucić

ISBN: 978-86-7093-244-9

*Knjiga sažetaka je pripremljena u okviru
Programa istraživanja Instituta društvenih nauka
za 2021. godinu koji podržava
Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.*

INSTITUT DRUŠTVENIH NAUKA
Centar za demografska istraživanja

DRUŠTVO DEMOGRAFA SRBIJE

COVID-19:

*Socio-demografski procesi,
izazovi i posledice pandemije*

REGIONALNA KONFERENCIJA
BEOGRAD (SRBIJA) ONLINE
25. MART 2021.

KNJIGA SAŽETAKA

Sadržaj

- 7 ■ Mirjana Bobić
 COVID-19: SOCIODEMOGRAFSKI PROCESI, IZAZOVI I
 POSLEDICE PANDEMIJE
- SMRTNOST USLED PANDEMIJE IZAZVANE
 VIRUSOM SARS-COV-2**
- 9 ■ Vladimir Nikitović, Daniela Arsenović i Ivana Magdalenić
 KOLIKI JE UTICAJ COVID-19 PANDEMIJE NA
 PORAST SMRTNOSTI? GLOBALNI PREGLED
 PRELIMINARNIH Zvaničnih podataka
- 13 ■ Ivan Marinković
 POSLEDICE PANDEMIJE NA UKUPNU SMRTNOST
 STANOVNIŠTVA U EVROPI
- 16 ■ Petar Vasić
 PRELIMINARNA ANALIZA EFEKATA COVID-19 KRIZE
 NA AGREGAT UMIRANJA U SRBIJI U 2020. GODINI
- 19 ■ Dario Mustać, Petra Međimurec i Ivan Čipin
 UČINAK PANDEMIJE BOLESTI COVID-19 NA
 MORTALITET U HRVATSKOJ
- 21 ■ Damir Josipović
 COVID-19 AND THE EXCESS MORTALITY: WAS IT
 POSSIBLE TO LOWER THE NUMBER OF DEATHS IN
 SLOVENIA, COMPARING OTHER STATES IN THE
 REGION?
- 23 ■ Aleksandar Majić i Draško Marinković
 MORTALITET STANOVNIŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE
 U KONTEKSTU PANDEMIJE COVID-19
- 26 ■ Marko Galjak
 PROBLEM PODATAKA O SMRTNOSTI U SRBIJI ZA
 VREME PANDEMIJE IZAZVANE VIRUSOM KORONA

**COVID-19 I POSEBNE POPULACIONE I
DRUŠTVENE GRUPE**

- 31 ■ Verica Janeska i Aleksandra Lozoska
IMPACT OF COVID PANDEMIC ON THE NATURAL
POPULATION INCREASE IN NORTH MACEDONIA
- 34 ■ Zorica Mršević i Svetlana Janković
ŽENE I SOCIJALNA PRAVDA ZA VREME PANDEMIJE
- 38 ■ Mirjana Bobić
MAJČINSTVO U DOBA KORONE
- 41 ■ Mirjana Rašević i Katarina Sedlecky
ZNAČAJ PORUKA KORONA-KRIZE
ZA OČUVANJE SEKSUALNOG I REPRODUKTIVNOG
ZDRAVLJA U SRBIJI
- 44 ■ Sanja Klempić Bogadi i Sonja Podgorelec
STARIJI STANOVNICI I PANDEMIJA BOLESTI
COVID-19 – PRIMJER HRVATSKE
- 47 ■ Aleksandra Kalašić Milićević, Đorđe Terzin i Ana Gavrilović
ZDRAVSTVENO-SOCIJALNI PROBLEMI STARIH U
USLOVIMA PANDEMIJE U SRBIJI
- 50 ■ Lela Milošević Radulović
IZAZOVI INFORMACIONO-KOMUNIKACIONIH
TEHNOLOGIJA I STARIJI LJUDI U KONTEKSTU
PANDEMIJE COVID-19

COVID-19 – MIGRACIJE I TRŽIŠTE RADA

- 53 ■ Biljana Apostolovska Toshevaska, Mirjanka Madzevič
i Marija Ljakoska
THE UNEMPLOYMENT IN NORTH MACEDONIA
DURING COVID-19

- 55 ■ **Suzana Marković Krstić**
SOCIODEMOGRAFSKE IMPLIKACIJE PANDEMIJE COVID-19
U REPUBLICI SRBIJI
- 59 ■ **Milica Vesković Anđelković**
MOBILNOST GRAĐANA SRBIJE U DOBA PANDEMIJE
COVID-19
- 61 ■ **Jelena Predojević-Despić**
Uticaj COVID-19 PANDEMIJE NA BUDUĆNOST RADNIH
MIGRACIJA: IZMEĐU OŠTRIJE BITKE ZA TALENTE I JAČE
KONTROLE PRIVREMENIH MIGRACIJA
- 64 ■ **Danica Šantić, Marija Antić i Milica Todorović**
IZAZOVI U UPRAVLJANJU MIGRACIJAMA U REPUBLICI
SRBIJI U VREME PANDEMIJE COVID-19
- 66 ■ **Marko Filipović i Nikola Krunić**
ANALIZA DNEVNE POKRETLJIVOSTI STANOVNIŠTVA U
FUNKCIJI REAGOVANJA U VANREDNIM USLOVIMA
- 68 ■ **Vlasta Kokotović Kanazir, Marija Drobnjaković i Milena Panić**
MERA SAMOIZOLACIJE U SRBIJI TOKOM PANDEMIJE
COVID-19 – IZAZOV ZA POGRANIČNE OPŠTINE

Jelena Predojević-Despić*

Uticaj COVID-19 pandemije na budućnost radnih migracija: između oštrije bitke za talente i jače kontrole privremenih migracija

Razmatranje uticaja različitih kategorija migranata na razvitak veoma je važno, kako za zemlje destinacije, tako i zemlje porekla. Visokostručni migranti i profesionalci u značajno su većoj meri dobrodošli i smatraju se mnogo relevantnijim za ekonomije zemalja destinacije, ali i zemalja porekla. Međutim, nagle promene na tržištima rada nastale usled pandemije COVID-19, pokazuju da i srednjekvalifikovani i niskokvalifikovani, neretko smatrani kao neželjeni, predstavljaju kategorije radnika koje su od suštinske važnosti za održivost privrede. To se naročito odnosi na radnike u zdravstvu, negovatelje, čistače, sezonske poljoprivredne radnike i dr. Stoga su u tradicionalnim zemljama destinacije sve glasniji zahtevi o potrebi redefinisanja delova imigracionih programa, kao i da se imigracija razmatra ne samo kao činilac ekonomskog napretka, već i na sasvim novi način, tj. da bude deo strategije koja će voditi ka obezbeđivanju stabilnog zdravstva i sigurnosti zemlje.

Nesagledivi su migracioni izazovi i negativne zdravstvene i socio-ekonomske posledice sa kojima se suočava gotovo ceo svet nakon izbijanja pandemije. Migranti, a naročito oni sa privremenim radnim statusom ili neregulisanim boravkom u zemljama destinacije, suočili su se sa brojnim problemima, zbog kojih su dodatno bili izloženi nesigurnosti, zdravstvenom riziku, a neretko i stigmatizaciji, kako u zemljama destinacije, tako i po povratku u zemlju porekla. Samo neki od problema su prekid privremenih radnih ugovora, što je pored umanjenja ili neisplaćene zarade, neretko prouzrokovalo i gubitak mogućnosti legalnog statusa, smeštaja, pristupa socijalnoj zaštiti i zdravstvenim uslugama. Posebne probleme su izazvale mere ograničavanja kretanja i zatvaranje granica, što je migrantima dodatno otežalo povratak u zemlje porekla i pored napora država da donesu privremene mere i organizuju pomoć svojim građanima u inostranstvu. Podaci Granične policije Srbije pokazuju da se u toku marta i

* Institut društvenih nauka, Centar za demografska istraživanja

aprila u zemlju vratilo više od četiristo hiljada državljana Srbije nezavisno od njihovog statusa u inostranstvu.

Iako je još uvek rano da se donose zaključci na koji način će pandemija COVID-19 uticati na buduće globalne radne migracije, uticaj migracija na socio-ekonomski razvitak i zemalja destinacije, i zemalja porekla neće biti manji nego pre izbijanja pandemije. Iako se očekuje da će radne migracije doživeti preobražaj, ne smatra se da će doći do uspostavljanja novih oblika ili značajno izmenjenih trendova, već će procesi koji su ranije trajali deceniju ili dve, nakon pandemije biti višestruko skraćeni. Međutim, kompleksan uticaj pandemije na svetsku ekonomiju može dovesti do regionalizacije migracija, kao i ubrzanog razvitka novih centara koji će privlačiti različite grupe radnih migranata i studenata. Imajući u vidu ne samo novonastale migracione izazove, već i druge demografske promene i starenje stanovništva, uloga gradova i regiona u privlačenju i zadržavanju migrantskog stanovništva će biti veoma bitna.

Tehnološki napredak je segment koji će uticati i na selektivnost migranata, naročito zato što je dodatno podstaknut izazovima pred kojima su se našle ekonomije tokom pandemije. Automatizacija dobija sve više na značaju i postaje sve zastupljenija u sferi rada, naročito u poljoprivredi, nezi i drugim srednje i nisko kvalifikovanim poslovima koji su se pokazali kao esencijalni. Međutim, to ne znači da će i udeo rada migranata da bude promenjen. S obzirom da se tokom pandemije pokazalo da domaće stanovništvo ne želi da obavlja teške i slabo plaćene poslove i pored toga što su ostali bez posla, udeo nisko kvalifikovanih migranata u imigracionim zemljama bi mogao i da se uveća u skoroj budućnosti. Digitalizacija i mogućnosti rada na daljinu tokom poslednjih godinu dana su značajno pomogli da se umanje negativne posledice u društvu. Međutim, i pored toga što je u mnogim zemljama dosta usluga prebačeno na internet platforme, za sada poslovi koji mogu da se obavljaju na daljinu pripadaju maloj grupi privilegovanih zanimanja. Stoga, smatra se da će pandemija podstaći razvitak mogućnosti za angažovanje rada visoko kvalifikovanih stranaca bez fizičkog prisustva u zemlji destinacije. U tom smislu, i uloga tzv. digitalnih nomada, a možda i povratnih migracija, će biti sve veća.

Imajući u vidu navedene izazove, može se zaključiti da će imigracione zemlje napraviti zaokret u definisanju imigracionih politika i mera. S jedne strane, sve otvorenije će se voditi oštra borba za privlačenje i zadržavanje migranata čija će znanja i kvalifikacije moći da se najoptimalnije iskoriste za socio-ekonomski razvitak. Sa druge strane, predviđa se veća selektivnost i rast nesigurnosti nisko kvalifikovanih stranih radnika, uz povećanje udela migranata sa kratkoročnim radnim vizama ili neregulisanim radnim statusom.

Takva situacija će zemalje porekla voditi u sve nepovoljniji položaj. Zato unapred treba sagledavati moguće negativne posledice i preduzeti mere koje će omogućiti veću i efikasniju zaštitu prava radnih migranata. Ovo se naročito odnosi na nisko kvalifikovane i privremene migrante, s obzirom da se pokazalo da su oni neizostavni privredni činoci, a ne samo njen pratilac. Takođe, u svetlu sve prisutnije digitalizacije, potrebno je ubrzano razvijati okvir za širu zastupljenost digitalnih transnacionalnih radnih praksi, koje će mnoge mlade, talentovane i obrazovane opredeliti da ostanu ili da se vrate u zemlji porekla, a rade i doprinose razvitku ekonomije i svoje i drugih država.

Ključne reči: radne migracije, COVID-19, imigracione politike, privremene migracije, ekonomski razvitak.